

muk és anyaguk bővül. Most még legnagyobb részük csupán ismeretterjesztő. *Császár Elek* azt írja, hogy „A polgári iskolai történelemtanárok munkaközösségé”-re lenne szükség a pedagógiai és didaktikai problémák megvitatása és egységes tan-
könyvszerkesztése érdekében.

7. szám. *Dr. Juhász Jenő* „A finnugor rokonság” c. cikkében segítséget nyújt azoknak a tanároknak, akiknek minden évben meg kell emlékezniük a finnugor rokonságról. *Felföldi János* „A polgári iskolai német nyelvoktatás”-ról ír. Ennek hibáit sorolja fel, majd néhány gyakorlati útmutatást ad. *Szödy Szilárd* cikke „Néhány szó a polgári iskolai rajztanításról a Tanterv és Utasítás és az 1935.-i végrehajtási „Utasítás” rendelkezései alapján”.

8. szám. *Havas István* br. *Wlasics Gyuláról* emlékezik, *Fehér Tibor* pedig *Tolnai Lajosról* születésének 100. évfordulója alkalmából. *Dr. Nosztopi László* „Az ifjúság magyarrá nevelésének fontosságá”-ról ír. Iskolai nevelésünkből hiányzik a honismeret és a magyarságtudomány. Példákon mutatja be, hogyan lehet minden tárgynál megtalálni a honismereti vonatkozásokat. A magyarságtudomány körébe tartoznak a magyar nemzet nagy és időszerű kérdései: feladataink, mulasztásaink mindaz amik voltunk, vagyunk, amik lehettünk volna s amit sorsunkon változtathatunk. Nem tantárgyakat kell csupán tanítani, hanem a nemzeti lét nagy valóságait is. A valódi nemzeti nevelés a nevelés összes feladatait egybefoglalja és célja okos gyakorlati magyarrá, realista hazafivá nevelni.

9. szám. *Havas István* „A megújított magyar polgári iskola” címen rövid történeti áttekintést ad, majd felsorolja a polgári iskolai mozgalom társadalmi jelentőségét. *Szenes Adolf* „A hat osztályos polgári leányiskolá”-ra vonatkozó tantervjavaslatát közli. *Dr. Kokovai Lajos* statisztikai tanulmányának tárgya: „A polgári iskolai tanulók társadalmi eredete az 1900-as évek első három évtizedében”.

10. szám. *Szenes Adolf* „Neveljük gazdasági pályákra a magyar ifjúságot” c. cikkében a polgári iskola történeti fejlődésének és jelen állapotának vázolása után azt a problémát tárgyalja, hogy milyen kulturális szükséglet vár ma a polgári iskolára és milyen szervezettel tölthetné azt be. *Dr. Kézdi Béla* az előző cikk írójával egybehangzóan „A polgári iskola reformjá”-ról ír. Első lépés lenne e téren a gyökerecs tantervrevízió. A polgári iskola olyan műveltséget kell hogy adjon tanítványainak, amilyent abban a körben, amelyben élnek, az élet megkíván tőlük. A leányiskola maradhatna egyelőre négy osztályú, csak a gyakorlati célokat kell jobban ki-
domborítani a tantervváltoztatásnál. A koedukált iskolák megszűnnének, mert a fiúiskolának nyolc osztályúvá kellene kibővílnie. Ily módon a polgári iskola magasabb műveltséget adó, a gyakorlati élet számára nevelő iskola lenne. *Domokos Sándor* „A háztartási és nevelői ismeretek gyakorlati oktatásának megvalósítása” címen e tárgyakban rejlő gazdasági és nevelési tényezők minél erőteljesebb kihasználására ad gyakorlati útmutatást. *Ifj. Gaár Vilmos* „A munkás hazaszeretetre való nevelés”-ről ír. Sorra veszi a tantárgyakat és bemutatja, hogyan érvényesülhet az irredenta gondolat.
Petrovay Ilona.

Die Erziehung 1936/37. 12. évf. 5—8. sz.

A nevelés történetének köréből két cikk veszi tárgyát: *Eberhard Preussner* *Georg Nägeli als Musikerzieher und Volksbildner* (6. sz.) és *Hans Wittig* *Die pädagogischen Gedanken Paul de Lagardes* (8. sz.) A svájci *Nägeli* (1773—1836) alkalmazta Pestalozzi nevelésről való gondolatait a zenei nevelésre. *Gesangbildungslehre*-je az újkor első módszeres és rendszeres iskolai énektana. Alapvető a ritmus

értékelése, és jelentőségének felismerése a nevelésben. Ugyancsak jelentős a melódiáról szóló tana. Az iskolai zene és annak tanítása nála beletorkollik a népzene-mozgalomba. Új utakon jár az esztétika terén is, s meglátja a zene szociális jelentőségét. Gyakorlati működése is kifejezetten pedagógiai jellegű. P. de Lagarde pedagógiai gondolatai történelmi és metafizikai alapfogalmaival vannak kapcsolatban. Az előbbieket különösen a „Deutsche Schriften“ négy tanulmányában: kettő Zum Unterrichtsgesetze címmel, a „graue Internationale“ ellen írt támadása, s végre Über die Klage, dass der deutschen Jugend der Idealismus fehle. Küzd a Bismarck-féle államgondolat, annak liberális és reakciós szelleme ellen a német népszellem megújítása érdekében. A humanisztikus törekvésekkel szemben az ifjúságnak a történelmi jelenhez, a lét realitásaihoz, a mindénaphoz, annak nagy és kis óráihoz való szoros kapcsolódását követeli. Az „idealitás“-t az élet valóságában keresi, „azt az idealitást, amely nem a dolgok fölött lebeg, hanem a dolgokban van . . . Az ideálok területein nem a betűk; azoknak a történelem életében kell megjelenniök: ideálok mindenekelőtt férfiak, akikben valamilyen idea világít és harcol“. Az ideál éppen úgy történeti, mint maga az élet, nem más mint a múltból nőtt, igazi, a jövő, az örökkévalóság felé törekvő jelennek élete.

Erősen a jelen német művelődéspolitikai kérdéseibe világít bele Fritz Blättner *Der Humanismus deutschen Bildungswesen* c. terjedelmes cikke (5. és 6. sz.). A szerző szerint Németországban új pedagógiai valóság van kialakulóban a nemzeti szocialista ifjúsági szervezetekben. Ami ezekben életre tör, abból új realiztikus pedagógiának kell kiindulnia, ha azt akarjuk, hogy korunk eleven erői nevelői hatást fejtsenek ki. Ennek a kialakulásban lévő új iránynak érdekében tartja szükségesnek a még ma is uralkodó humanisztikus áramlatokkal való leszámolást. Ebből a célból vizsgálja meg és teszi beható és részletes kritikai megbeszélés tárgyává a humanizmus mai formáit: a formális és materiális művelés elméletét, a Schillerből kiinduló modern műalkotás által való nevelési mozgalmakat, a személyiség pedagógiájának különböző régebbi és újabb fogalmazásait, Dilthey-Spranger féle szellemtudományi irányt és végül a Richter-féle iskolareformban megvalósult u. n. „német humanizmus“-t. Kimutatja, hogy mind e törekvések a művelteknek arisztokráciáját teremtették meg: tudós műveltséget adtak s elválasztották a „műveltek“ rétegét a „nép“-től. A humanisztikus nevelés különböző formáiban csak a nevelés egyik lényeges részfeladata jut kifejezésre. A valóságban lefolyó nevelési formákkal szemben, amelyek közül a szerző különösen a „képek által való nevelés“ fontosságát emeli ki, megállapítja, hogy 1. a humanizmus csak az ember magasabb képességeit műveli, 2. művelő hatása a népre erősen korlátozott, 3. végeredményben csak tudóst és hivatalnokot nevel. Az 1924. évi Richter-féle humanisztikus iskolareform 1. az iskola feladatai közül csakis az egyiket, a „humaniztikusat“ akarta megoldani, pedig a német iskola nemcsak a helyesen értelmezett emberrénevelés feladatát köteles elvégezni, hanem többek között a munkássá, hívővé nevelés mellett, a természettudományok közvetítését is vállalnia kell. 2. Ez a német humanizmus a feladatának azzal vélt eleget tenni, hogy bevezetett a szellemtudományokba, pedig a humanizmusnak csak ott van művelő ereje, ahol az feladatainkat eleven és szemléletes képekben mint az ősök tetteit állítja az ifjúság szemei elé, hogy az ezek szerint alakítsa világképét és életének céljait. A tudomány ebben lényeges *szolgálatokat* tehet. 3. A középiskola két feladata: a népéhez kötött ember kiművelése és a tudományok tanulmányozására való érettség. Ezek közül ez az iskola komolyan csak a másodikat vállalta, pedig közülük az első az elsőbbség. Ezeknek a tételeknek részletes kifejtésével kapcsolatban, rámutat

egyrészt a Kerschensteiner-féle munkaiskola helyes gondolatának eltorzulására, másrészt pedig részletes bírálatát adja a szellemtudományi „megértés”-nek mint nevelő eljárásnak. Ahhoz, hogy az iskola az új idők követelte népében élő ember nevelésére alkalmas legyen, Pestalozzihoz kell visszatérnünk. Az eleven valóságból kell megtalálnia ifjúságunknak a maga feladatát. Mivel pedig a család ma már nem az, ami Pestalozzi idejében volt, az ifjúság megalkotta a maga sajátos életét a család és iskola között a nemzeti szocialista állam által vezetett ifjúsági szervezetekben. Itt és ebből merülnek fel kérdések, itt támadnak szorongatások és gondok, innen nyúlnak szükségletek az egész felé. S ezekhez kapcsolódik a tan-, a tanítás, ez old meg, ez tanácsol, s így egyengetve és vezetve irányítja tekintetünket a technika, a gazdaság, a népelet és a népek életének egésze felé. A mai élet roppant intenzitása, amelynek ma már az ifjúságra is szüksége van, olyan kérdésekkel állítja szembe azt, amelyekkel régebben nem találkozott: a nép és a család táplálkozása és ruházkodása, az éhezökről és fázókról való gondoskodás, a haza védelme, a nemzeti ünnepek. Mindezek nem „problémák, amelyekről vitatkozni, melyeket megbeszélni kell, hanem mindegyikük cselekvésre, együttműködésre való felszólítás. Ilyen körülmények között a régi kontemplatív iskola nem elégít ki, az új iskola célja a cselekvés lesz, ennek számára és ez által fog tudást közvetíteni, amely ugyan másfajta lesz, mint a régi, de ugyanolyan terjedelmű és ugyanúgy kötelező, hiszen értelmet és összefüggést az átélte cselekvésből nyer.

Johannes Feige: Die freie Zeit im Leben des heutigen Arbeitsmenschen (8.sz.) címmel az 1933/34-ben rendezett kérdőíves anket eredményeit közli. Főbb megállapításai: a szabad idő eltöltésének módja függ a munkától, a munkás szociális adottságaitól; az időtöltés legnevezetesebb tartalmai: a családi élet, háziasság, szellemi foglalkozás, kertészkedés, sport, az egész érdekében való tevékenykedés, otthonon kívüli szórakozás. Az ember szabadidejének alakításában döntők az értékreirányultság különböző fajtái. *Walter Hof: Laienspiel, Jugendspiel, Schulspiel.* (7. sz.) Az iskolai színjátékot (Schulspiel) megkülönbözteti a laikus színjátéktól, de az iskolaitól is. Ez utóbbi érdekében szembeszáll M. Luserkevel (*Jugend und Bühne* 1925.), aki az ifjúság számára sőt az ifjúság által írt szindarabok előadása segítségével meg akarja teremteni az ifjúság sajátos, önértékű színjátszó stílusát. A cikkíró szerint az ifjúsági színjátszás célja, nem annyira az e művészetben való öncélú gyakorlás mint inkább a drámának és a drámai művészetnek mélyebb megértése, az irodalmi oktatás kiegészítése, elmélyítése érdekében.

tb.

Éducateur et bulletin corporatif.

No. 4. *Ad. Ferrière: La méthode de dessin de Richard Rothe. (Rothe rajztanítás módszere).*

A rajz két egymástól teljesen független funkciónak eredménye: kifejezés és megfigyelés. Először a kifejezés szükségessége jelentkezik, ebben a rajz megelőzi az írást. Hogy azonban a rajz közlő természetű legyen, kénytelen a külvilág elemeit kölcsönvenni. Itt kapcsolódik bele a megfigyelés és az utánzás. G. Kerschensteiner tanulmányozta a gyermeki rajz lélektanát. Különböző lélektani típusok vannak. Egyik gyermeknél a vonal uralkodik (ritmus, zenei mozgás), a másiknál a szín (lyrai természet, öröm, szomorúság, erő, lehangoltság), a harmadiknál a plasztika (fény és árnyék, tömegek), ismét másoknál a mélységek és térszemlélet (levegő, fény). A lélektani kutatásoknak ezeket az eredményeit használta fel Rothe, a gyermek spon-